

בשבח היציאה לחופשה

גיא פינקן

יציאה לחופשה נתפסת כהנאה שטחית או כמנוחה לקראת החזרה ל"חיים האמתיים". איני מסכימים עם עמדה זו. אני סבור כי יציאה לחופשה כרוכה, לפחות באופן פוטנציאלי, בשינוי בהוויה הקיומית של הנופש. זו אינה הנאה גרידא או הנאה גסה, אלא היא נושאת בחוכבה ערך רוחני (ATABסס על ההבחנה של מרטין בוכר (תשע"ג) בין יחסיו "אני-לך" ליחסו "אני-אתה", אולם לא אתויכס למונחים הללו במפורש).

הקיום היומיומי השגרתי הוא קיום תכליתי. כלומר, אנו נעים ממשימה, ויחסנו לאנשים, למקומות ולהפצים הוא לדרכם תכליתי. אנו ממלאים חובות, נוונותים שירותים ומקבלים שירותים מאנשים, חולפים דרך מקומות ומשתמשים בהפצים. במצב הקיומי התכליתי הרגלי הקשב שלנו נועשים עילאים. אנו מקדרים זמן ומשאבים לעניין רק עד כמה שצורך, כדי למלא את המשימה ולעבור לבאה.

נורטון ג'סטר בספר *הילדים המגדל הפורח באויר* (ג'סטר, 1978) תיאר את התוצאה של הקיום התכליתי באמצעות הסיפור על העיר ממשית. ממשית הייתה עיר יפהפייה ובها בתים נאים ומקומות ביולי נחדרים, "עד שיום אחד גילה מישחו, שם הולכים מהר ככל האפשר ומביטים בכפות הרגליים, אפשר להגיע אל העיר במהירות הרבה יותר גדולה. עד מהרה התחלו כולם לנוהג כך. כולם אצוו רצוי במורד הרחובות והשדרות, מבלי להיעף כל מבט בפלאייה הרכבים והיפנים של ערים (עמ' 103). את את הפכה העיר ממשית לכעורה ומואבקת עד שנעלמה. אולם האנשים [...] הוסיפו להtagorder בה כרגיל, בתוך בתים שאינם מסוגלים לראות, לצוד ברחובות שנעלמו מן העין, שהרי איש לא שם לב לשינוי. וכך הם ממשיכים לגור בה עד היום הזה" (עמ' 104).

מפגש, עת שבה אדם שקווע באדם, במקומות או בחפץ שמולו הוא מצב קיומי שונה מהקיים התכלייתי. בעת מפגש ניטלים מהתודעה העבר, העתיד והמטרות. כל מה שמסביב נעלם וישנו רק הרגע הזה, שבו האדם שקווע במי או במה שהוא פוגש. את המצב הקיומי של המפגש מציג מרטין בוכר (חשי"ג) באני ואתה. אחד מתיאוריו הוא תיאור של מפגש עם אילן (הכוונה לעצך): אני יכול להתעלם מייחדו של האילן ולהחשוב כיצד אוכל להשתמש בו ואז לבחן את חזוקו, למדוד את גוכחו ולהעריך את המסעה שלו. אני יכול גם לחקור את האילן באופן מדעי ואז להבין אותו לפי סוגו: "אוכל להתעלם לחЛОטין מייחדו מבחינת הזמן והצורה עד שלא אראה בו אלא ביטוי של חוק" (שם, עמ' 17). אולי אם אני נפגש עם אילן באופן שאיןנו תכלייתי, אינני מודד או חוקר אותו, אלא אני מתבונן, נוגע ומריח, או אז, "אוכל לתפוס אותו מבחינת המראה: עמיד אפוך אורה, או כתמי יירוק המנוקדים ברוץ הרקיע הכחול והמוסוף" (עמ' 17). אוכל אף לחוש בתנועה, בשורשים שיונקים ובעלים שנושמים. אוכל להבחן ב'מגע ומша' בלתי פוסק עם האדמה ועם האויר; אוכל לחוש בעצם הגדרה שבcheinון האפליה" (עמ' 17).

תיאור המפגש עם האילן מתאים למצב הקיומי של האדם היוצא לחופשה. כשלאדם נושא לבקר במקומות שאיןנו המקומם השגרתי של הקיום התכלייתי, הוא נפגש עם העולם. הוא משנה את הרגלי קשב החסכניים משום שאיןנו ממהר עוד. הרוי איש אינו יוצא למקום חדש רק כדי לבצע את הביקור באופן ייעיל. ב��cker במקומות חדש אין לאדם מטרה, אלא לפגוש, להסתובב, להתבונן, לחוש את המקום ולטעתם את טעמיו, לשנות זווית הסתכלות ולהתבונן שוב, בנחת, בלי למהר. כל התבוננות מגלה דבר חדש.

הבדל נוסף בין הקיום התכלייתי למפגש הוא שינוי בקצב הזמן. בקיום התכלייתי, פעמים רבות התהוושה היא שהזמן רץ – רק תחילת השבוע וכבר הגיענו לסופה. מעט נחנו בסוף השבוע מהמרוץ בין המשימות וכבר לפניו שבוע חדש, וחוזר חלילה. המפגש עם העולם מעשיר אותנו בחוויות ומאט את דריית הזמן. בנסיבותיהם דודתי של גראם גריין (גרין, 2015) מוחשת חוותית הזמן השונה שבחופשה באמצעות הסיפור על הדוד ג'ז. הדוד ג'ז היה סוכן הימורים במרוצי סוסים, שזכה ממון רב. כל ימיו היה הדוד ג'ז אנוס לערמוד בדוכן הקטן שלו בעוד הסוסים רצים על פניו. "הוא היה אומר, שמרוץ אחד נגע בחבריו, והיו חלפו על פניו במהירות הבזק. הוא בקש להאט את חייו, כי בצד גמור סבר, שבנסיבות יאט את מרוצת הזמן" (עמ' 61). כשהפרש מן העבודה תכנן הדוד ג'ז לצאת למסע מסביב לעולם,

אולם שבץ שלקה בו הגביל את יכולת התנועה שלו ותוכנنته נגוזה. עם זאת, "הדבר לא שינה כהוא זה את תאוותו לחיים ארוכים" (עמ' 63). אכן קנה גז' בניין ישן שככל HDR בו רוחת בסגנון אחר ונשקי ממנו נוף שונה, והיה בו טעם שונה לקויים. כך "נסע" הדוד גז' עם מזוודותתו, דהינו עבר כל שבוע מחרד לחדר (יחד עם האחות שטיפלה בו ולנה חדר אחד אחריו). הדוד גז' נפטר במסעותיו, בעודו נאבק בכוחות מידלדלים להגעה לעוד חדר אחד נוספת. המשפט האחרון שאמר היה: "זה היה כמו חיים שלמים". אין צורך להזכיר מילם, האינטנסיביות של המפגשים עם העולם בנסיעות והקשב המוקדש לדברים החדשניים טובעים את רישוםם בתודעה ובזיכרון וכן נוצרת התהוושה שהזמן מאט.

השפעה נוספת היציאה לחופשה הוא מודיעות לסופיות הקיום. במצב התכלייתי, כשהנו נעים ממשימה למשימה, קשה לנו להרים את המבט ולהיות מודעים לסופיות קיומנו. בעת החופשה הסופיות של קיומנו מתבלטת – יש מועד סיום. אנו מודעים לזמן ההולך ומתקצר עד לחזרה. אנו מודעים לכך שאנו נמצאים במקום מסוים בזמן קצר ושאולוי לא נשוב לכאן עוד, וכך אנו מבקשים למצות את החוויה. השעה האחרונה לפני החזרה מעבירה רטט של עצב בלבד, בייחור אם המקום רחוק וספק אם הגיע לשם שנייה. לעיתים, בסיוםו של ביקור ארוך אופפת אותו אף תהווה שהיא נמוג לאייטך ונעשה שקו. הדבר דומה כמעט לתרגיל של הפסיכולוג ארויין יאלום (2011), שմבקש לעיתים מהמתופל לצין על ציר של מצבה, את שמו, תאריך לידתו ותאריך סביר של מותו. תרגיל טיפול זיהוי אמצעים נוספים נועד לעזור לאנשים להשתחרר מהשגרה ולהבין שהזמן עד יום המוות הוא סופי. המודיעות לאירועים החיים מאפשרת להימנע או לפחות להאט את המרוץ ולמצות את החוויה של הקיום הזמני בעולם. הקיום החולף של כאן ועכשיו. כאשרנו יוצאים מהמצב התכלייתי ונפגשים עם העולם, אנו עושים אף לחווות במפגש עם הדברים את טעם האינסוף. לשם הסברஆחו לטייר המפגש עם האילן: "כל מה שיש לך אילן כליל בתוכו – צורתו ומנגנון פועלתו, גונו ורכיביו, שיחו עם הארץ ושיחו עם הכוכבים – הכל כולל בכלל אחד" (קובר, תשע"ג, עמ' 17). הכוונה לכך שבדבר המסתויים (אדם, מקום או חוץ) שלו אנו קשורים טמונה עמוקים אינסופיים. מההדים בו מכלול נסיבותיו והקשריו, כך אדם הוא את האינסופי דוקא בהיותו שקו בדבר המסתוי שעימו הוא נפגש. בהנחה שבאותות תיאר מילן קונדרה (1995) את הקשר בין המצב הקיים של המפגש לבין חווית האינסופי כך: "מדוע נעלמה ההנחה שבאותות? אהה, היכן הם הולכי בטל מימים

עבדו? היכן הם אוטם בטלנים שנדרדו לאות מבחן רוח אחד לרעותה ולנו תחת כיפת השמים? האם נעלמו יחד עם שבילי הקרים, יחד עם קרוי הרשא וקרחות העיר, יחד עם הטבע? פתגם צ'כי מגדר את בטלתם המתוكة באמצעות מטפורה: הם מתבוננים בחלונתיו של האל הטוב" (עמ' 9). החלונות לאינסופי הם הדברים שישנים בעולם. כשהנפגשים עם הדברים בעולם עשויים לגלות את האינסופי הניבט דרכם.

פעמים רבות לאחר השירות בצבא ולפני ההכשרה המקצועית, דהיינו לאחר היציאה מקיים תכלייתי אחר ולפני הכנסתה לקיום תכלייתי אחר, יוצאים הצעירדים והצעירות למסע ארוך. פירוש רוחה שמטורת המסע זהה היא חיפוש עצמי. ברוח הדברים שכבתבי אני רוצה להציג פרשנות אחרת. המסע לא נועד לשם מציאת העצמי (ספק אם יש מה למצואו, זהותו של כל אחד מאיתנו חמקמה ונמצאת באין ספור הקשרים). מטרתו היא לחוות את עצמי נפגש עם העולם: עצמי שאינו רץ בין מיטלות, אלא עצמי שיש לו קשב למפגש עם העולם ויכול לחוות את האינסופי בסופי. לפני הכנסתה לחיה השגרה, אם כן, הצעירים והצעירות יוצאים להתבונן בעולם כמתבוננים בחלונתיו של האל הטוב.

אם כן, שלא כedula המקובלת, אני סבור שביציאה לחופשה גלומה האפשרות לכנסה למצוות קיומי שונה, מצוב של פגישה עם העולם מתוך התנהלות של קשב שאיןו יעיל וחסכני. היציאה לחופשה היא יצאה לחופש מהקיים התכלייתי. אני טוען שאפשר או שצורך לצאת לגמרי מהקיים התכלייתי. לקיום התכלייתי יש תפקיד. לאדם ישנן מטרות. השגת מטרות כרוכה בעבודה, ולכל עבדה יש היבט תכלייתי. קשה לדמיין חיים אנושיים, קל וחומר חברה אנושית ללא מטרות. המפגש הבלתי תכלייתי עם העולם אינו יכול להיות, אם כן, מצבונו הקיומי היחיד ואולי אף לא העיקרי. כי אז, כפי שכבותה ויסלהה שימברוסקה בהצדיקה את מיעוט האהבות המאושרות: אם כולם היו יכולים לחוות אהבה מסוימת "מי היה רוצה להישאר תחום בגבולות?" (шибורסקה, 1996 עמ' 48). בהקשר שלנו, אילו יכולנו לבטא מהקיים התכלייתי ולעboro למצב קיומי שיש בו אך ורק מפגשים עם העולם, מי היה

עוסק במלאת גידול ילדים, בטיפול בחולים וביצור מזון?

כמו כן, הקיום התכלייתי אינו רק רע הכרחי, יש לו גם יתרון. בהיעדר תכליות יתכן שהיינו חווים את החיים כאמור שmockatz על פני המים מפגש אחד לשנהו, בלי כיון (קיירקגור, תשנ"ו). הירთמות למטרות ארכוט-טוויה מכינה לחיה האדם כיון וסדר ומאפשרת לו לטוות סיפור ממשמעותי על עצמו. אולם לעיתים נדמה

שהופר האיזון, ושהתכליתיות השתלטה על הקיום. יציאה ל חופשה היא אמצעי להשגת איזון. זהו מעבר זמני מהשגרה של הקיום התכליתי למצב קיומי אחר, שבו מתחומים העבר והעתיד ושבו אפשר לפגוש את העולם ואולי אף לחות את האינסוף.

מקורות

- נורטן ג' (1978). *המגדל הפורה באוויר* (תרגום: א' אופק). תל אביב:>Zמורה ביתן מודן.
בובר, מ"מ (תשע"ג). *אני ואתה* (תרגום: א' פלשמן). ירושלים: מוסד ביאליק.
גרין, ג' (2015). *מסעותי עם דודתי* (תרגום: ח' ברטוב). תל אביב: עם עובד.
יאלום, א' (2011). *פסיכותרפיה אקויסטנטיאלית* (תרגום: מ' שפס). תל אביב וירושלים:
כתרת ומאגנס.
מיילן קונדרה (1995). *ההנא שבאטיות* (תרגום: ח' בת-עדת). תל אביב: Zמורה ביתן.
ויסלבה שימבורסקה (1996). *MBER SHIRIM* (תרגום: ר' וייכרט). תל אביב: גוונים.
קירקגור, ס' (תשנ"ז). *אוראו* (תרגום: מרימ איתן. הקדמה ועריכה: י' גולומב). ירושלים:
מאגנס.